

IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

SISÄLLYS

<u>1. PERHEHOITO</u>	3
<u>1.1 Perhehoidon lainsäädäntö</u>	3
<u>1.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite</u>	3
<u>1.3 Perhehoidon muodot</u>	4
<u>1.4 Perhehoidon toteutus ja vastuutaho</u>	4
<u>1.4.1 Asiakkaan ohjautuminen perhehoitoon</u>	5
<u>1.4.2 Perhehoidon hoito- ja palvelusuunnitelma</u>	5
<u>1.4.3 Perhehoidon päättäminen</u>	5
<u>2. PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMINEN</u>	6
<u>2.1 Perhehoitaja</u>	6
<u>2.2 Perhekoti</u>	6
<u>2.3 Hoidettavien määrä perhehoidossa</u>	7
<u>3. TOIMEKSIANTOSOPIMUS</u>	7
<u>Toimeksiantosopimuksen sisältö</u>	8
<u>4. PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET</u>	9
<u>4.1 Hoitopalkkio</u>	9
<u>4.2 Kulukorvaus</u>	10
<u>4.3 Käynnistämiskorvaus</u>	11
<u>4.4 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta ja perhehoitajan vapaapäivät</u>	11
<u>4.4.1 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset perhehoitajan sairastuessa</u>	11
<u>4.4.2 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset, kun perhehoito keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä</u>	12
<u>4.4.3 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset erinäisissä poikkeustapauksissa</u>	13
<u>4.4.4 Perhehoitajan vapaapäivät ja maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset vapaan ajalta</u>	13
<u>4.4.5 Perhehoitajan ylimääräinen, henkilökohtainen vapaa</u>	14
<u>4.4.6 Vakituisen perhehoitajan sijaisena toimivan henkilön hoitopalkkio</u>	14
<u>5. PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET</u>	15
<u>6. PERHEHOITAJAN TUKI JA OHJAUS</u>	15
<u>6.1 Perhehoitajan rekrytointi, valmennus, koulutus</u>	15
<u>6.2 Perhehoitajan ohjaus- ja valvontakäynnit</u>	16
<u>6.3 Työnohjaus</u>	16
<u>6.4 Perhehoitajan muistaminen ja etuudet</u>	16
<u>7. PERHEHOIDON ASIAKASMAKSU JA ASIAKKAAN KÄYTTÖVARAT</u>	16
<u>8. SALASSAPITO- JA VAITIOLOVELVOLLISUUS SEKÄ TIETOJEN SAANTI</u>	17

1. PERHEHOITO

Toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten Heinolassa toteutetaan ikäihmisten toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa.

1.1 Perhehoidon lainsäädäntö

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä lakeja ja asetuksia ovat:

- Perhehoitolaki 265/2015
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja -asetus (419/1992)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (723/1992) ja asetus (912/1992)
- Laki (380/1987) ja asetus (759/1987) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista
- Laki (517/1977) ja asetus kehitysvammaisten erityishuollosta (988/1977)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
- Tapaturmavakuutuslaki (608/48)
- Laki hallintolain muuttamisesta (368/2014)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- Mielen terveyslaki (1116/1990)
- Tietoyhteiskuntakaari (917/2014)
- Kunnallinen eläkelaki (549/2003)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012)

1.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksi käyttäen ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa.

Perhehoito on toimintaa, joka tapahtuu perhehoitajan omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoidettavalla on muihin perhehoidettavien jäseniin tasavertainen asema. Perhehoidon tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan (Perhehoitolaki 2015). Perhehoito voi olla pitkäaikaista, lyhytaikaista tai osavuorokautista. Perhehoito on tarkoitettu ikäihmisille, joille sen arvioidaan olevan ensisijainen hoitomuoto.

1.4.2015 voimaantulleessa perhehoitolaissa säädetään, että perhehoitoa voidaan järjestää myös hoidettavan kotona. Heinolan kaupungilla ei ole tämän toimintaohjeen laadintahetkellä tätä palvelua tarjolla. Palvelu voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön, mikäli käytettävissä on perhehoitaja, joka voi tuottaa palvelun asiakkaan kotiin.

1.3 Perhehoidon muodot

Perhehoito voi olla perustuen yksilöllisiin asiakas-, hoito- ja palvelusuunnitelmiin pitkäaikaista, lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa.

Pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa. Pitkäaikaiseksi perhehoidoksi hoito katsotaan silloin kun perhehoidon kesto on enemmän kuin 14 vrk/kk.

Lyhytaikainen perhehoito on määräaikaista perhehoitoa ja se on pääsääntöisesti kestoltaan enintään 14 vrk/kk.

Osavuorokautinen perhehoito voidaan toteuttaa kertaluontoisena tai toistuvana jaksottaisena perhehoitona ja se voi olla päivä- tai yöhoitoa. Osavuorokautinen perhehoito on kestoltaan alle 12 tuntia/vrk.

Lyhytaikaista ja osavuorokautista perhehoitoa kutsutaan tilapäiseksi perhehoidoksi. Lyhytaikainen ja osavuorokautinen perhehoito antavat omaishoitajille ja perhehoitajille mahdollisuuden pitää vapaata ja niiden tarkoituksena on myös tukea kotihoitoa, silloin kun kyse on kuntouttavasta lyhytaikaisesta hoidosta kotihoidon tukena.

Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä koulutetun perhehoitajan yksityiskodissa tai perhehoidettavan kotona.

1.4 Perhehoidon toteutus ja vastuutaho

Heinolan kaupungilla ikäihmisten perhehoidon järjestämisen vastuutahona toimii Terveystuvan palveluohjaus:

Perhehoidon vastuutahon tehtävät:

- valmistelee perhehoitoon sijoituksen ja perhehoidon suunnitelman sekä tukee, ohjaa ja valvoo perhehoitoa yhteistyössä seudullisten toimijoiden kanssa
- organisoii perhehoidon toteutumista
- seuraa ja arvioi perhehoitoa yhteistyössä perhehoitajan kanssa
- vastaa perhehoidon perehdyttämisestä ja tiedottamisesta
- järjestää perhehoidossa olevien henkilöiden tilapäishoidon

- järjestää perhehoitajien yhteistapaamiset
- toimii yhteyshenkilönä täydennyskoulutukseen ja työnohjaukseen liittyvissä asioissa.

1.4.1 Asiakkaan ohjautuminen perhehoitoon

Terveystuvan palveluohjaus arvioi asiakkaan soveltuvuuden perhehoitoon. Palveluohjaaja tekee arviointikäynnin asiakkaan luokse silloinkin kun asiakkaalla ei ole vielä palvelusuhdetta kaupungin palveluihin. Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua. Palveluohjauksen tulee huomioida perhehoidon soveltuvuuden rajoitukset. Liian huonokuntoisia ikäihmisiä ei tule sijoittaa perhehoitoon. Sijoittamisessa on otettava huomioon sijoitettavan henkilön omat toivomukset, hänen omaistensa/läheistensä mielipiteet ja perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa ikäihmisen tarpeisiin.

Perhehoito soveltuu asiakkaalle mm. niissä tapauksissa, joissa todetaan:

- alkava muistisairaus
- asiakas kokee turvattomuutta yksin kotona
- asiakas on sosiaalisesti eristäytynyt tai eristäytymässä
- asiakas on fyysisesti niin hyväkuntoinen, että selviytyy päivän askareista yhden autettavana
- asiakas ei ole aggressiivinen
- asiakas nukkuu pääsääntöisesti yöt niin ettei häiritse muita

1.4.2 Perhehoidon hoito- ja palvelusuunnitelma

Jokaiselle perhehoitoon sijoitetulle ikäihmisille tehdään tarvittava perhehoidon hoito- ja palvelusuunnitelma, jota arvioidaan ja päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelman tekoon osallistuvat perhehoidossa oleva henkilö, hänen lähiomaisensa, perhehoitaja, palveluohjaaja kunnan perhehoidon yhteyshenkilönä sekä tarvittaessa muita perhehoitoon osallistuvia henkilöitä.

1.4.3 Perhehoidon päättäminen

Perhehoidon toimeksiantosopimus voidaan päättää, jos:

- asiakkaan tila heikkenee, eikä perhehoito ole enää riittävä palvelumuoto
- perhehoitaja haluaa päättää sopimuksen
- asiakas tai hänen omaisensa haluavat päättää sopimuksen
- perhehoitokodissa on havaittu laiminlyöntejä, joita ei kyetä korjaamaan tai laiminlyönti on hyvin vakava
- asiakas kuolee

Perhehoidon loputtua asiakas sijoitetaan uudelleen sellaiseen palveluun, joka vastaa hänen tarpeitaan. Perhehoidosta tulevat asiakkaat ovat palveluihin tullessaan samassa asemassa, kuin kotoaan tulevat asiakkaat. Perhehoitajan, palveluohjaajan ja omaisten tulee hyvissä ajoin ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin asiakkaan uudelleen

sijoittamisessa kun on havaittavissa, että perhehoidosta on tulossa riittämätön palvelumuoto.

Asiakkaan kuolematapauksessa perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuoleman epäilystä ensin poliisille. Poliisityöpari tulee perhehoitajan kotiin, ja he toteavat asiakkaan kuoleman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman. Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja kuntaan. Kunnan perhehoidon vastuutaho järjestää perhehoitajalle tarvittaessa tuen.

2. PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMINEN

2.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka kunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitolain (263/2015) mukaista perhehoitoa omassa kodissaan tai perhehoidettavan kotona. Kunta voi hyväksyä perhehoitajaksi henkilön, joka koulutuksensa, kokemuksensa ja/tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Perhehoitajuudesta kiinnostuneille on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä sekä järjestettävä tehtävän edellyttämä ennakoivalmennus.

Perhehoitajana voi toimia henkilö, joka on saanut perhehoidon ennakoivalmennuksen ja hänellä on tehtävän vaatimat valmiudet ja voimavarat. Pitkäaikaisen perhehoidon perhehoitajalta pyydetään tarvittaessa lääkärinlausunto terveydentilasta. Perhehoitajana voi toimia sekä parisuhteessa elävä tai yksinasuva henkilö. Perheenjäsenten ihmissuhteet on oltava kunnossa ja perheen talouden vakaa. Perheen on oltava yhteistyökykyinen. Yhteistyötahoja ovat: perhehoidettavan lähiomaiset, palveluohjaus, sosiaalityöntekijät ja muut yhteistyötahot.

Ikäihmisiä hoitavalla perhehoitajalla tulisi olla seuraavanlaiset valmiudet:

- pitää huolta ikääntyvän hyvinvoinnista
- auttaa ja tukea ikääntyvää hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
- mahdollistaa ja tukea ikääntyvän ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tehdä yhteistyötä ikääntyvän asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään

Perhehoitajien ennakoivalmennuksen järjestämisessä pyritään hyödyntämään Päijät-Hämeessä toimivien oppilaitosten tarjoamaa ennakoivalmennusta.

2.2 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitajan yksityiskotia, jossa perhehoitoa annetaan. Perhekodin soveltuvuuden hyväksyy kunnan ikäihmisten perhehoidosta vastaava viranhaltija. Perhekodissa tulee huomioida mahdollisimman hyvin esteettömyys ja turvallisuus ja sen on oltava annettavalle perhehoidolle sopiva.

Perhekodin jäsenten väliset ihmissuhteet tulee olla kunnossa ja kaikkien perhekodin jäsenten hyväksyä ja olla yksimielisiä kodin perhehoitotoiminnasta. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on perhekodissa tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa. Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon sijoitetulle henkilölle on oltava oma huone. Perhehoidettavalla on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa. Perhekodin sijainnin on oltava perhehoidettavan tarvitsemien palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta hyvä.

Perhekodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen ohjeen mukaisesti.

Perhehoitaja vastaa perhekodin turvallisuudesta myös poikkeusolojen aikana ja hän on velvollinen tekemään paloviranomaisten ja perhehoidon yhteyshenkilön esittämät mahdolliset turvallisuuteen liittyvät korjaustoimenpiteet välittömästi.

2.3 Hoidettavien määrä perhehoidossa

Perhekodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää (4) henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuna, jollei kyse ole hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille.

Toimeksiantosopimussuhteisessa perhehoidossa voidaan hoitaa samanaikaisesti enintään seitsemää (7) henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi perhekodissa asuvaa henkilöä. Heistä toisella tulee olla tehtävään soveltuva ammatillinen sosiaali- ja terveystieteiden koulutus ja riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä. Soveltuvaksi tutkinnoksi katsotaan vähintään sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto (nykyinen toisen asteen tutkinto tai entinen kouluasteen tutkinto).

Mikäli hoitajalla ei ole riittävää terveydenhuollon koulutusta, on hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovittava siitä, miten tarvittavat sairaanhoidolliset palvelut järjestetään.

3. TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa perhehoitaja ja kunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisesta perhehoitoon sijoitetusta asiakkaasta erikseen ja se tehdään aina ennen perhehoitoon tulevan henkilön muuttoa perheeseen. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja kunnan vanhuspalveluista vastaava viranhaltaja. Sopimus tarkastetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkastamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii. Toimeksiantosopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevaksi (pitkäaikainen perhehoito) tai määräajaksi (lyhytaikainen tai osavuorokautinen perhehoito) sovitusta päivästä alkaen. Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain

(2001/55) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan.

Toimeksiantosopimuksen sisältö

1. Sopijaosapuolet
2. Perhehoidossa oleva henkilö
3. Palkkion saaja
4. Perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio, kulukorvaus sekä hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen vapaan ajalta ja hoidon keskeytyessä
5. Käynnistämiskorvaus sekä mahdollinen takaisinperintä kirjataan erilliseen suunnitelmaan yksilöidysti sekä tarvittavat hankinnat ja perhekotiin liittyvät korjaukset
6. Perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuva erityisten kustannusten korvaaminen: yksilöllisestä tarpeesta johtuvien terapian ja terveydenhuollon kustannukset, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata sekä lomanvietosta ja harrastuksista johtuvien erityisten kulujen korvaaminen kirjataan myös asiakassuunnitelmaan
7. Perhehoitajan oikeus vapaaseen, vapaapäivien toteuttaminen, hoidettavien hoidon järjestäminen, hoitopalkkion ja kustannusten korvaaminen vapaan ajalta
8. Sopimuksen kestoaika
9. Perhehoitajalle annettava valmennus, työnohjaus, täydennyskoulutus ja vertaisryhmätoiminta sekä niiden toteuttaminen
10. Perhehoidossa olevan henkilön kuukausittain maksettavat käyttövarat ja edunvalvonta (kirjataan myös asiakassuunnitelmaan)
11. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen
12. Perhehoitajan vaitiolovelvollisuudesta sopiminen ja tarvittavien tietojen antaminen/ saaminen hoidettavista
13. Perhehoitajan ja hoidettavan vakuuttaminen
14. Tarvittavat muut asiat
15. Kunnan perhehoidon yhteys henkilön yhteystiedot
16. Allekirjoitukset

Palkkio maksetaan perhehoitajalle. Sopimuksen allekirjoittavat molemmat aviopuoliset, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoitoon sijoitettujen

hyvinvoinnista. Jos puoliset ovat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna tai vain toiselle puolisoista. Toimeksiantosopimukseen liitetään tarvittava hoito- ja palvelusuunnitelma. Toimeksiantosopimus tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien pysyvien muutosten vuoksi tai muutoin tarvittaessa.

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomisesta seuraavan kahden kuukauden kuluttua. (Perhehoitolaki 12 §).

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

4. PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin perhehoitolaissa (Perhehoitolaki 2015)

Hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuositain sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittaman indeksitarkistuksen mukaan.

Toimeksiantosopimukseen kirjataan hoitopalkkioiden ja kulukorvausten maksupäivä.

4.1 Hoitopalkkio

Perhehoitolain (263/2015), 16 §:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä on perhehoidossa olevaa henkilöä kohden **686,25 e kalenterikuukaudessa 1.1.2015 lukien**.

Kunta voi maksaa 686,25 euron vähimmäismäärää suurempia hoitopalkkioita.

Hoitopalkkion suuruus määritellään toimeksiantosopimuksessa. Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/06) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Perhehoidosta maksettavan palkkion määrä perustuu kunkin hoidossa olevan henkilön hoitoon käytettävään aikaan ja hoidon vaativuuteen ja sitovuuteen. Lisäksi huomioidaan, edellyttääkö työ perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemuksia, asiantuntemusta tai ammattikoulutusta.

Ikäihmistien hoidon vaativuus arvioidaan yksilöllisesti käyttäen apuna kunnassa käytössä olevia toimintakyvyn mittareita, kuten RAI Screener mittaria.

Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa ja se kartuttaa eläkettä.

Hoitopalkkiot vuonna 2015

Lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio 71,89 €/vrk.

Pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio 1000 €/kk.

Vaativan perhehoidon hoitopalkkio 1200 €/kk.

Osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio 46,22 €/vrk.

4.2 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista todellisista kustannuksista maksaa kunta perhehoitajalle kulukorvausta.

Perhehoitolaki (2015) oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn minimi kulukorvauksen, joka on **1.1.2015 lukien 410,66 euroa** perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kuukaudessa.

Kulukorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

Kulukorvauksen perusteena käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia, joita aiheutuu muun muassa asumisesta, ravinnosta, henkilökohtaisista tarpeista, virkistys- ja harrastustoiminnasta tai muusta jatkuvaluonteisesta menosta. Korvaus sisältää myös tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata. Erityisistä tarpeista aiheutuvista muista kuluista voidaan sopia perhehoitajan kanssa erillisen sopimuksen mukaisesti.

Kulukorvaus on perhehoitajalle verotettavaa tuloa. Perhehoitaja voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna. Kustannuskorvaus kannattaa huomioida perhehoitajan verokortissa ja hakea pidätysprosentti etukäteen vuoden vaihtuessa.

Kulukorvaukset vuonna 2015

Lyhytaikaisen perhehoidon kulukorvaus 22,48 €/vrk.

Pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaus 620 €/kk.

Osavuorokautisen perhehoidon kulukorvaus 22,48 €/vrk.

Matkakorvaus vuonna 2015

Perhehoitajalle maksetaan matkakorvausta 0,20 euroa/kilometri perhehoidettavan kuljetuksiin liittyvistä matkoista.

4.3 Käynnistämiskorvaus

Lain mukaan perhehoitajalle maksetaan perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta jatkuvassa perhehoidossa pitkäaikaisen hoitosuhteen alussa. Käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä on **1.1.2015 lukien vähintään 2.916,43 euroa** perhehoidossa olevaa henkilöä kohti. Myös lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoidon kohdalla perhehoidon käynnistämävaiheessa voidaan maksaa harkinnanvaraista käynnistämiskorvausta.

Käynnistämiskorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti (Perhehoitolaki 263/2015).

Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Hankinnat tehdään kuntien hankintaohjeiden mukaisesti ja niistä sovitaan perhehoidon vastuutahon ja perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksessa. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen, vuodevaatteet, harrastusvälineet.

Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat sijoittavan kunnan omaisuutta. Poistoaika on 4 vuotta, siten, että kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia kunnan hankintatoimen kanssa osan takaisinmaksusta esim. pyytää perhehoitajalta ostotarjous tai esim. välineiden luovuttamisesta sijoittavalle kunnalle. Näihin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1 – 5 vuotta.

4.4 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta ja perhehoitajan vapaapäivät

4.4.1 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset perhehoitajan sairastuessa

Pitkäaikainen perhehoito

Perhehoitajan sairastuessa niin, että työkyvyttömyys kestää enintään 3 kalenteripäivää, poissaolon syyksi riittää oma kirjallinen ilmoitus ja ao. perhehoidon yhdyshenkilön lupa. Mikäli sairaus jatkuu, saa perhehoitaja olla pois aikaisempi poissaolo mukaan lukien yhteensä enintään 7 kalenteripäivää terveydenhoitajan/sairaanhoitajan antamalla työkyvyttömyystodistuksella.

Sairausloman jatkuessa yli 7 arkipäivää tarvitaan aina hyväksyttävä lääkärintodistus. Jos perhehoidon vastuutaholla on aihetta epäillä poissaolon todellista syytä muuksi, kuin minkä perhehoitaja kertoo ilmoittaessaan poissaolosta, hänellä on oikeus pyytää lääkärintodistus koko työkyvyttömyysajalta.

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä ja kunta järjestää hoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä. Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutusväkivärahän suuruisena (Sairausvakuutuslaki 1963, 1 §). Kulukorvauksesta maksetaan 50 % ja sitä maksetaan enintään 60 vrk/v, jos hoidettava siirretään muualle hoitoon. Kts. kolme edellistä kappaletta.

Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Mikäli hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairausloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela arvioi ja päättää kuitenkin sairauspäivärahan maksamisesta.

Sairauspäivärahaa haettaessa perusteena on lääkärintodistus.

Lyhytaikainen ja osavuorokautinen perhehoito

Perhehoitajan sairastuessa tulee hänen sopia perhehoidon vastuutahon kanssa poikkeusjärjestelystä esim. perhehoidettavan hoitajaksoista uudelleen.

4.4.2 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset, kun perhehoito keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoito vakituisen hoidettavan osalta keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio että 50 % kulukorvauksesta yhtäjaksoisesti 30 vrk keskeytyksen jälkeen ja enintään 60 vrk/vuosi, ellei tilalle oteta toista hoidettavaa. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa.

Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoidon peruuntuessa perhehoitajasta riippumattomasta syystä palkkiota ja kulukorvausta ei makseta, jos perhehoitaja saa tiedon jakson peruuntumisesta kolme päivää tai aiemmin ennen sovitun jakson alkamista. Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun jakson peruuntumisesta alle kolme päivää ennen sovitun jakson alkamista, maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään kolmelta vuorokaudelta.

Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Jos perhehoidettava kuolee, maksetaan sekä hoitopalkkio että 50 % kulukorvausta enintään 60 vuorokautta keskeytyksen jälkeen, ellei tilalle oteta toista hoidettavaa.

4.4.3 Perhehoitajalle maksettavat korvaukset erinäisissä poikkeustapauksissa

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidon vastuutahon kanssa yhteisesti sovittuihin tilaisuuksiin kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Kuntien perhehoidon yhteyshenkilöt järjestävät hoidon ko. ajalle.

4.4.4 Perhehoitajan vapaapäivät ja maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset vapaan ajalta

Ellei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on yksi arkipäivä kutakin sellaista kalenterikuu-

kautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vrk perhehoitajana (Perhehoitolaki 263/2015)

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain. Vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Perhehoitaja voi kerryttää vapaita, mutta ansaitut vapaapäivät on pidettävä seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Pitkäaikaista perhehoitoa tarjoava perhehoitaja saa vapaansa ajalta normaalin hoitopalkkion ja tältä ajalta maksetaan kulukorvausta 50 %, jos hoidettava on ko. ajan muualla sijoitettuna.

Jos pitkäaikaista perhehoitoa tarjoava perhehoitaja on vapaalla ja hänelle tulee perhekotiin sijainen, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus täytenä.

Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalla on vapaata kolme arkipäivää kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vrk perhehoitajana (Perhehoitolaki 263/2015). Rahallinen korvaus maksetaan enintään 36 kalenteripäivältä/vuosi.

Pitkäaikaisen perhehoidon sitovuuden vuoksi suositellaan, että perhehoitaja ensisijaisesti pitää vapaapäiviä säännöllisesti vain erikseen sovittaessa maksetaan pitämättömistä vapaista rahakorvaus (=hoitopalkkio + kulukorvaus pitämättömien vapaapäivien mukaisesti). Rahakorvaus maksetaan pitämättömistä vapaista myös silloin kun perhehoitaja lopettaa perhehoitotyön.

Palveluohjaus järjestää perhehoitajan vapaan aikana perhehoitajan kanssa yhteistyönä sijoitettujen hoidon. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaisten toiveet.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien asukkaiden osalta yhtä aikaa.

Perhehoitajan vapaan toteuttaminen ja korvausten suorittaminen sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Vapaan järjestelyistä sovitaan kunnan perhehoidon vastuuhenkilön kanssa.

Lyhytaikainen ja osavuorokautinen perhehoito

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa perhehoitajalla on kaksi arkipäivä vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 vrk.

Kertyneet vapaapäivät korvataan rahana. Vapaapäiväkorvaus määräytyy ko. kuukauden aikana pisimpään perhehoidossa olevan henkilön yhden hoitopäivän hoitopalkkion mukaan. Korvaus maksetaan perhehoitajalle vuoden lopussa.

4.4.5 Perhehoitajan ylimääräinen, henkilökohtainen vapaa

Perustellusta syystä perhehoitajalle voidaan myöntää oikeus henkilökohtaisen vapaan pitämiseen korkeintaan 7 vrk/kalenterivuosi, mikäli asiakkaiden hoito saadaan järjestymään. Lupa oman vapaan käyttämiseen ja sijaisjärjestelyihin on aina sovittava palveluohjauksen kanssa hyvissä ajoissa etukäteen ja sen myöntäminen harkitaan tapauskohtaisesti. Sijaisen hankinnasta vastaa ensisijassa perhehoitaja itse. Tällöin sijaiselle maksetaan hoitopalkkio ja perhehoitajalle kulukorvaus.

Oman vapaan ajalta perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota ja kulukorvausta mikäli hoidettava on ko. ajan muualle sijoitettuna. Hoitopalkkio ja kulukorvaus tältä kuukaudelta lasketaan jakamalla hoitopalkkio ja kulukorvaus kyseisen kuukauden kalenteripäivien määrällä ja kertomalla saatu osamäärä toteutuneiden perhehoitopäivien määrällä. Vapaan alkamispäivä katsotaan perhehoitopäiväksi, josta maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus, vapaan päättymispäivää ei katsota perhehoitopäiväksi ja hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei tältä päivältä makseta.

4.4.6 Vakituisen perhehoitajan sijaisena toimivan henkilön hoitopalkkio

Pitkäaikaisen perhehoitajan sairastuessa tai pitäessä vapaapäiviään perhehoitaja ja kunta sopivat perhehoitajan kotiin ko. ajaksi tulevasta sijaisesta. Sijainen työskentelee perhehoitajan kotona sovitun ajan ympärivuorokautisesti. Kun sijaistaminen tapahtuu vakituisen perhehoitajan kotona, sijaiselle maksetaan hoitopalkkiota seuraavasti:

1-2 asiakasta → 120 euroa / vrk

3 asiakasta → 180 euroa/vrk

4 asiakasta → 240 euroa/vrk

Kulukorvausta ei makseta tällöin sijaiselle, vaan vakitukselle perhehoitajalle. Sijaiselle

mahdollisesti aiheutuvista matkakustannuksista korvataan 20 snt/km. Sijaishoitajan kanssa tehdään aina toimeksiantosopimus.

5. PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET

Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003). Perhehoitaja voi jäädä 58-vuotiaana osa-aikaeläkkeelle ja 63 – 68-vuotiaana eläkkeelle. Perhehoitajan tulee tiedottaa perhehoidon kunnan vastuuhenkilölle hyvissä ajoin eläkkeelle siirtymisestä. Asiakkaiden perhehoidon loppumisesta sovitaan yksilöllisesti.

Perhehoitajalla on lakisääteinen tapaturmavakuutus (Tapaturmavakuutuslaki 608/48, Perhehoitolaki 2015). Sijoittava kunta on vakuuttanut perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta.

Edellämainitut eläketurvaa ja vakuutuksia käsittelevät kohdat koskevat myös perhehoitajien sijaisia.

Perhehoidettavan perhehoitokodissa aiheuttamiin vahinkoihin ei kunnilla ole vakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja kunnan kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen.

6. PERHEHOITAJAN TUKI JA OHJAUS

Perhehoitajan oikeuksista ja hänen asemaansa koskevista asioista säädetään Perhehoitolaissa ja niistä sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Kunta vastaa perhehoitajalle ja sijaishoitajalle annettavasta tarvittavasta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajiksi aikoville ennakovalmennuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa kohti yhteystaho. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata kunnan ikäihmisten perhehoidon vastuuhenkilöä.

6.1 Perhehoitajan rekrytointi, valmennus, koulutus

Perhehoitajan ennakovalmennusvastuu on kunnilla. Valmennus auttaa tekemään tietoisin päätöksiä perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia ryhtyä perhehoitajaksi.

Ikäihmisten perhehoitajien valmennus ja koulutus toteutetaan kuntien ja oppilaitoksen kanssa yhteistyönä.

Valmennuksen tavoitteena on:

- taata perhehoidon hyvä laatu kouluttamalla ja valmentamalla perheitä

- taata perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus päästä valmennettuihin perheisiin
- turvata perhehoitajalle riittävä koulutus ja valmennus perhehoitotyöhön, jotta perhehoitoa ohjaavat arvot, toimintaperiaatteet ja laatuvaatimukset toteutuvat käytännössä.

Täydennyskoulutuksesta ja vertaisryhmätapaamisista sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

6.2 Perhehoitajan ohjaus- ja valvontakäynnit

Jokaisella perhehoitajalla on tiedossa perhehoidon vastuutaho kunnassa ja yhteistyötä tekevien avainhenkilöiden yhteystiedot.

Perhehoidon kunnan vastuutahona toimiva palveluohjaus tekee perhehoitajan luo tarvittavia ohjaus-, tuki- ja valvontakäyntejä vähintään 2 kertaa vuodessa ja sen lisäksi tarpeen mukaan.

Ohjaus- ja valvontakäynneillä voidaan päivittää toimeksiantosopimuksen ja asiakassuunnitelmien tietoja käymällä keskustelua ja arviointia perhehoidossa olevan henkilön suunnitelmien toteumasta ja myös perhehoitajan työssä jaksamisen tuesta, yhteistyöstä ja koulutuksesta.

6.3 Työnohjaus

Perhehoitajalla on mahdollisuus tarvittaessa saada kunnan järjestämää ryhmämuotoista työnohjausta. Työnohjaukseen käytetty aika on työaikaa. Kunta järjestää yhteistyössä perhehoitajan kanssa sijoitetuille tarvittavan hoidon. Tarvittavasta työnohjauksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

6.4 Perhehoitajan muistaminen ja etuudet

Perhehoitajia muistetaan merkkivuospäivinä: 50 v ja 60 v sekä eläkkeelle jäädessä.

7. PERHEHOIDON ASIAKASMAKSU JA ASIAKKAAN KÄYTTÖVARAT

Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (laki 7 c §, asetus 19 §) mukaan pitkäaikaisen laitoshoidon mukainen maksu. Maksu määrätään maksukyvyn mukaan ja se voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista. Asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön on jätävä vähintään 15% nettotuloista, kuitenkin vähintään 105 euroa kuukaudessa (tarkistetaan indeksikorotusten mukaan). Maksukykyä määriteltäessä huomioon otettavista tekijöistä, maksun määräämisen perusteena olevista tuloista ja tuloista tehtävistä vähennyksistä on säädetty asiakasmaksulaissa (10, 10 b ja 10 c §).

Perhehoidossa oleva asiakas vastaa itse lääkekuluistaan (muun muassa sairaalahoidon, kuntoutuksen, reseptilääkkeiden kuluista). Asiakasmaksua alennetaan em. kuluja vastaavasti. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita avohoidon palvelumaksuja kuten kotihoidon maksu tai päivätoiminnan maksu.

Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan vapaan ajaksi, peritään hoidosta asiakkaalta 11,30 e/vrk.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Heinolan muut asiakasmaksut 2015

Lyhytaikaisen perhehoidon asiakasmaksu 31,40 €/vrk.

Osavuorokautisen perhehoidon asiakasmaksu 15,40 €/vrk.

Omaishoidon vapaan aikaisen lyhytaikaisen perhehoidon asiakasmaksu 11,30 €/vrk.

8. SALASSAPITO- JA VAITIOLOVELVOLLISUUS SEKÄ TIETOJEN SAANTI

Perhehoitajalle voidaan antaa välttämättömät tiedot sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi (Asiakaslaki 17.4§).

Perhehoitajalla on vaitiolovelvollisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000 15 §), mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin kun ne koskevat muita kun asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja).

8.1 Asiakirjojen säilyttäminen

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoidon toteuttamiseksi (Asiakaslaki 17.4§). Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidossa olevia henkilöitä koskettavat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan sijoittavaan kuntaan perhehoidon päättyessä.

9. ASIAKKAAN VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Kuntiin on nimetty sosiaaliasiamies. Jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi pyytää sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana. Sosiaaliasiamies seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä.